

УДК 332.1:331.5

А. В. Ковальова*
Д. В. Заблодська**

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ПРАЦІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено сутність поняття інфраструктура ринку праці, визначено його рівні (міжнародний, державний, регіональний, рівень підприємства), фактори впливу на його структуру. Визначено модель трипартизму яка відбиває нинішню інфраструктура регіонального ринку праці. Аргументовано, що інфраструктура регіонального ринку праці постійно коригуються під впливом сучасних політичних подій, які відбуваються в Україні.

Ключові слова: інфраструктура, регіональний ринок праці.

В статье исследована сущность понятия инфраструктура рынка труда, определено его уровни (международный, государственный, региональный, уровень предприятия), факторы влияния на ее структуру. Определенно модель трипартизма которая отражает нынешнюю инфраструктура регионального рынка труда. Аргументировано, что инфраструктура регионального рынка труда постоянно корректируется под воздействием современных политических событий, которые происходят в Украине.

Ключевые слова: инфраструктура, региональный рынок труда.

In the article the essence of labour-market notion infrastructure is explored, it's levels (international, state, regional, level of enterprise), factors of influence, on its structure are certain. Certainly the model of tripartism which reflects infrastructure of regional labour-market is present. It is argued, that the infrastructure of regional labour-market is constantly corrected under the act of modern political events which take place in Ukraine.

Keywords: infrastructure, regional labour-market.

Постановка проблеми. Ринок праці — це один з найважливіших ринків, функціонування якого забезпечує розвиток економіки будь якого регіону. На ринку праці встановлюється ціна праці та обсяг використання праці, за умов функціонування інфраструктура цього ринку, який включає державні і недержавні заклади сприяння зайнятості, кадрові служби підприємств і фірм, громадські організації і фонди, нормативно-правове середовище, що у сукупності забезпечують взаємодію між попитом і пропозицією праці. І в залежності від того, які ця інфраструктура функціонує регіональний ринок праці має більш-менш збалансований стан.

Розвинений ринок праці, окрім взаємодії роботодавців і найманих працівників, передбачає також наявність інституційних структур захисту колективних інтересів обох сторін (профспілок, спілок підприємців, об'єднань працівників тощо) і державного посередництва в питаннях соціального партнерства. Участь спеціальних державних органів у відносинах суб'єктів ринку праці покликана забезпечувати паритетність відносин, організувати і регулювати політику зайнятості за допомогою економічних інструментів та правових норм. Отже, від інфраструктури ринку праці залежить і його ефективне функціонування,

тому проблеми, що виникають на цьому ринку, доречно вирішувати через його інфраструктурне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування і функціонування в Україні інфраструктури ринку праці викладено в роботах багатьох учених, а саме: С. Бейсенова, В. Герасимчук, В. Ковальського, А. Коверзнева, Е. Лібанової, П. Мазурка, В. Міненка, В. Онікієнко, В. Приймак, І Ружелович, І. Сай, Д. Хлебович та ін. [1–13]. Більшість з них розглядають інфраструктуру ринку праці як найважливіший складовий елемент механізму ринкового регулювання зайнятості населення. Але інфраструктура ринку праці має і інші функції, які постійно змінюються тому і вимагають від науковців постійного дослідження та аналізу не тільки на рівні країни, а і регіонів також.

Метою статті є дослідження та узагальнення здобутків з інфраструктурного забезпечення ринку праці на рівні регіону.

Результати досліджень. Поняття інфраструктури регіонального ринку тлумачиться по-різному.

Сай І. А. зазначає, що інфраструктура ринку праці — це державні установи, недержавні структури сприяння зайнятості, кадрові служби підприємств і фірм, громадські організації і фонди

* Ковальова А. В. — аспірант.

** Заблодська Д. В. — лаборант.

та інших, що забезпечують найбільш ефективну взаємодію між попитом і пропозицією на регіональному ринку праці. Інфраструктура покликана регулювати відносини між працедавцем і працівником з приводу ціни робочої сили, умов праці, підготовки і перепідготовки працівників, а також організувати і регулювати процеси захисту прав працедавців і найнятих робітників на ринку праці» [10, с. 36].

Ружелович Т. М. доводить, що інфраструктуру ринку праці розуміють як державні і недержавні структури сприяння зайнятості, кадрові служби підприємств і фірм, громадські організації, нормативно-правове і фінансове середовище, що забезпечують нормальне функціонування ринку праці, найбільш ефективну взаємодію між попитом і пропозицією робочої сили» [9, с. 80].

Хлебович Д. И. визначає, що інфраструктура ринку праці — сукупність, установ та інститутів сприяння зайнятості в єдності з нормативно-правовим середовищем їх діяльності, покликана забезпечити найбільш ефективний шлях до збалансованості попиту і пропозиції робочої сили, реалізацію права людей на працю і соціальний захист [12, с. 17].

Інфраструктура ринку праці — це сукупність об'єктів, що забезпечують функціонування ринку праці, сприяють ефективній зайнятості, регулюють відносини між роботодавцями і працівниками (суб'єктами ринку праці) з приводу оплати праці, вирішення трудових конфліктів, управління міграційними процесами в державі. До організацій та установ, що забезпечують функціонування ринку праці, належать: державні органи управління ринком праці на національному, регіональному та місцевому рівнях; недержавні заклади сприяння зайнятості; організації роботодавців; громадські організації; інститути соціального партнерства [2, с. 13].

Отже, інфраструктура ринку праці як сукупність складових її елементів і зв'язків між ними функціонує в певному політичному і соціально-економічному просторі, зазнає впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища.

Окремі автори у тому числі і Бейсенов С. виокремлюють три рівні інфраструктури ринку праці: державний, регіональний і рівень підприємства, а деякі додають і ще один рівень — міжнародний. Його головним елементом є Міжнародна організація праці (МОП), що регламентує питання трудових відносин на міжнародному рівні [1, с. 26].

Перші два рівні інфраструктури ринку праці (міжнародний і державний) виробляють загальні, відповідно, міжнародні й державні правові та організаційні норми функціонування інших

рівнів досліджуваної інфраструктури. Елементи регіонального і первинного рівнів виконують функції, безпосередньо спрямовані на задоволення інтересів суб'єктів локальних ринків праці, на досягнення збалансованості попиту і пропозиції на них.

Сьогодні на регіональних ринках праці тривають активні процеси формування відповідної їх сучасному стану інфраструктури, проте розвинена інфраструктура досліджуваного ринку дотепер не склалася, про що свідчать такі факти: 1) невідповідність національного трудового законодавства сучасним вимогам; 2) невідповідність інфраструктури ринку праці сучасній організації цього ринку щодо охоплення населення, підприємств і організацій, кадрового забезпечення, виконуваних функцій; 3) відсутність різноманітних видів інформаційних і консультаційних послуг з боку елементів інфраструктури, що викликає негативне ставлення до них представників підприємств і населення і переважну орієнтацію контрагентів ринку праці на самостійний пошук робочої сили або роботи; 4) невідпрацьованість принципів побудови інфраструктури ринку праці на території; 5) неузгодженість і відсутність координації дій різних інфраструктурних елементів; 6) нерозвиненість окремих підсистем інфраструктури ринку праці, відсутність їх комплексного розвитку.

Найбільш вдало сучасну інфраструктуру регіонального ринку праці відбиває модель трипартизму, рис. 1

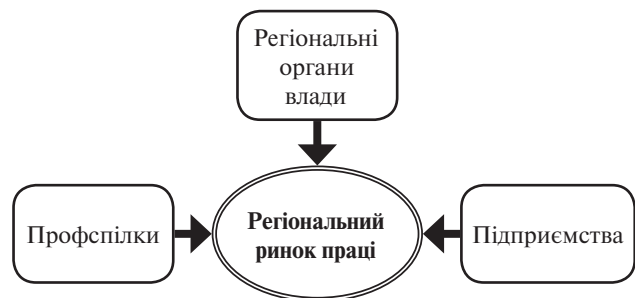

Рис. 1. Модель трипартизму [11, с. 309]

Основа всієї моделі трипартизму покликана встановлювати загальні принципи узгодженого проведення соціально-економічної політики з урахуванням інтересів трьох діючих сфер у виробничо-економічній, трудовій та громадській, сторін: держави, найманих робітників і роботодавці.

Основними завданнями трипартизму у сфері є: зростання обсягів виробництва, зниження частки збиткових підприємств, створення умов для розвитку виробництва та підприємництва; зростання заробітної плати і її легалізація; забезпечення соціально-трудова і економічних прав та інтересів громадян, зміцнення соціальної сфери; підвищення рівня життя населення регіону.

Особливе значення набуває інфраструктурне забезпечення регіональних ринків праці Луганської та Донецької областей, оскільки в результаті проведення АТО вимушено залишили місця свого проживання і шукали притулку та роботу в інших регіонах країни понад 800 тис. громадян. Серед них діти, інваліди, особи похилого віку, тобто особливо вразливі категорії людей.

Значна частина громадян самостійно залишили постійне місце проживання і тимчасово перемістилися до своїх родичів чи знайомих в інших областях України. Питання їхнього матеріального (житлового, продовольчого, медичного та ін.) забезпечення вирішуються ними самостійно. Для отримання інформації з питань соціального забезпечення вони можуть звернутися до соціальних служб чи місцевих органів влади за місцем тимчасового проживання. Загальна чисельність зазначеної категорії громадян є чітко не визначено, оскільки сьогодні відсутні реальні механізми реєстрації вимушених мігрантів, що потребує від учасників ринку праці виконання додаткових функцій. Ці функції було покладено на Департаменти соціального захисту населення областей України та управління соціального захисту населення міст, які на даний час є найбільш активними елементами інфраструктури регіональних та міських ринків праці. До них також слід віднести центри зайнятості в областях та містах України, які були вимушені розширити свої функції.

Висновки. Проведені дослідження сутності поняття інфраструктура ринку праці дозволили прийти до висновку, що це у загальному розумінні це сукупність об'єктів, що забезпечують функціонування ринку праці, сприяють ефективній зайнятості, регулюють відносини між роботодавцями і працівниками (суб'єктами ринку праці) з приводу оплати праці, вирішення трудових конфліктів, управління міграційними процесами в державі. Визначено рівні (міжнародний, державний, регіональний, рівень підприємства) інфраструктура ринку праці та фактори впливу на його структуру. Доведено, що модель трипартизму відбиває нинішню інфраструктура регіонального ринку праці. Аргументовано, що інфраструктура та функції учасників регіонального ринку праці постійно корегуються під впливом сучасних політичних подій, які відбуваються у в Україні.

Науковий пошук має бути продовженим, як точки зору теоретичного аспекту так і практичного, тобто задля узагальнення досвіду коригування

інфраструктура регіонального ринку праці, який буде отримано в Україні найближчим часом.

Література

1. Бейсенов С. Инфраструктура рынка труда / С. Бейсенов, Т. Мухамбетов // Человек и труд. — 1993. — № 1. — С. 25–28.
2. Герасимчук В. І. Ринкова інфраструктура та її вплив на ринок праці / В. І. Герасимчук. — К. : Укр. ін-т соц. досліджень ; ПК «Принт-Експрес», 1999. — 33 с.
3. Ковальський В. Регіональний ринок праці та особливості його формування і регулювання / В. Ковальський, А. Коверзнев // Україна: аспекти праці. — 2003. — № 4. — С. 3–7.
4. Лібанова Е. Ринок праці : [навч. посіб.] / Е. Лібанова. — К. : Центр навчальної літератури, 2003. — 224 с.
5. Мазурок П. П. Інституційне забезпечення інфраструктури ринку праці в Україні / П. П. Мазурок // Економіка: проблеми теорії та практики. — 2004. — № 197. — Т. V. — С. 1079–1095.
6. Міненко В. Л. Держава як суб'єкт регіонального ринку праці та зайнятості населення / В. Л. Міненко. — Х. : УАДУ ХФ, 2001. — 41 с.
7. Онікієнко В. В. Молодь на ринку праці України // Зайнятість та ринок праці. — 2004. — Вип. 19. — С. 82–89.
8. Приймак В. Регіональні особливості безробіття в Україні / В. Приймак // Україна: аспекти праці. — 2003. — № 4. — С. 8–13.
9. Ружелович Т. М. Инфраструктура рынка труда: факторы внешнего и внутреннего влияния / Т. М. Ружелович // Вестник Омского ун-та, 1997. — Вып. 2. — С. 79–82.
10. Сай І. А. Розвиток інфраструктури ринку праці / І. А. Сай // Формування управлінського потенціалу суспільного розвитку України в умовах євроінтеграції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Запоріжжя, 2006. — Т. 2. — С. 48–50.
11. Формування та використання трудового потенціалу / І. В. Заблодська, О. О. Решетняк, О. В. Перепелюкова, І. М. Подсмашна — НАН України, Луганська філія Інституту економіко-правових досліджень. — Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2014. — 216 с.
12. Хлебович Д. И. Формирование и совершенствование инфраструктуры трудового посредничества в регионе / Д. И. Хлебович. — Иркутск, 1996. — 217 с.
13. Экономика труда / Под ред. Винокурова М. А., Горелова Н. А. — СПб. : Питер, 2004. — 656 с.